

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-250-0-9>

DISTINCTIVE FEATURES OF GENDER IN MODERN ENGLISH-LANGUAGE POLITICAL DISCOURSE

ВІДМІННІ ОЗНАКИ ГЕНДЕРУ В СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Fedik Y. M.

*Postgraduate student at the Applied
Linguistics Department
Lesya Ukrainka
Volyn National University
Lutsk, Ukraine*

Федік Ю. М.

*аспірантка кафедри прикладної
лінгвістики
Волинський національний
університет імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна*

У сучасному світі зростає зацікавленість дослідників до проблеми репрезентації чоловіків і жінок у комплексі їх гендерних ознак. Гендер стосується не тільки жінок або чоловіків як окремих індивідів, але й характеризує відносини між ними як соціально-демографічними групами і гендерні відносини в цілому – як соціальні ролі жінок і чоловіків, їх соціальну будову. Дослідження гендерної проблематики в мові сьогодні є одним із пріоритетних напрямків вітчизняних і зарубіжних пошуків. Вони мають на меті не лише проаналізувати статус мови в суспільстві, а й спробувати довести, що мова є не лише продуктом діяльності спільноти, а й інструментом формування культурної та гендерної ідентичності конкретної особистості.

Ключовим поняттям гендерних досліджень є гендер, під яким розуміють певний набір культурних характеристик, що визначають соціальну поведінку жінок і чоловіків, їхні стосунки один з одним. Термін «гендер» увійшов у лінгвістику досить своєрідним шляхом: англійський термін «gender», що означає граматичну категорію роду, був вилучений із лінгвістичного контексту й перенесений у сферу досліджень інших наук – соціальної філософії, соціології, історії, а також у політичний дискурс.

Сучасні дослідники розрізняють поняття «стать» і «гендер». Традиційно перший з них використовувався для позначення тих анатомо-фізіологічних особливостей людей, на підставі яких диференціюють чоловіків чи жінок [6, р. 167].

У політичному дискурсі оперують поняттями «стать» і «гендер», які відображають диференціацію індивідів за фізіологічними та

психологічними ознаками. Стать трактують як сукупність біологічних ознак індивіда, а гендер – соціально-психолінгвістичних. Отже, гендер охоплює три групи ознак: біологічну стать, характерні для суспільства статоворольові стереотипи та прояви цих ролей у рамках запропонованих суспільством правил і психолінгвістичних норм [2, р. 76]. Особливий інтерес викликає прояв соціокультурних та лінгвістичних особливостей гендерних стереотипів у політичному дискурсі, оскільки гендерні уявлення про чоловічий та жіночий образ мають певний вплив як на поведінку, так і на мовлення людини.

Гендерні стереотипи наявні в політичній сфері кожної людини. Для жінок-політиків існують певні поведінкові норми та очікування, які суттєво відрізняються від вимог для чоловіків-політиків. Існує помилкова думка, що жінкам не місце в політиці, а політичною діяльністю можуть займатися лише чоловіки. Проте сьогодні жінки-політики досягли очевидних і значних успіхів завдяки політичній діяльності [3, р. 68].

Жіночий стиль спілкування відрізняється від чоловічого в цілому більшою прихильністю до мовних норм, схильністю до рольової гри у промовах, використанням підвищених тонів (у чоловіків – низхідних), більшим проявом скромності в невербальній комунікації, менша категоричність, коротша довжина синтагми.

Гендерні особливості в мовленні виявляються на різних рівнях – фонетичному, лексичному, граматичному, морфологічному, кожен з яких виконує змістовну функцію (семантичний рівень), що передбачає певну поведінку відправника тексту та певну реакцію його одержувача. (прагматичний рівень).

Жіночий стиль спілкування швидше за все, передбачає «кооперативний», а не «змагальний» тип, толерантніше ставлення до учасників комунікативної події, скорочення чи відсутність акценту на своєму внеску в розмову, що свідчить про перенесення акценту з демонстрації особистої відповідальності на підкреслення важливості роботи кожного у спільну справу [1, с. 44].

Що стосується публічних виступів, то, на думку американських дослідників, політична риторика відповідає стратегіям і правилам політичного дискурсу, в якому традиційно домінують чоловіки. Тому жіночий стиль не є оригінальним самостійним стилем, а створюється на основі класичного публічного мовлення.

Відмінними рисами жіночого мовлення є емоційний, сприятливий тон, партнерський підхід до аудиторії, заохочення аудиторії до участі, використання особистого досвіду, життєвих ситуацій як прикладів,

демонстрація схожості поглядів з аудиторією та індуктивний спосіб побудови логічних висновків.

Маскулінність проявляється в дедуктивних висновках і аргументах (як правило, міркування оратора наводяться перед прикладами), підкресленні власної компетентності, оперуванні фактами, отриманими з неупередженого джерела, використанні як прикладів фактів, не пов'язаних з досвідом оратора чи аудиторії.

Гендерні відмінності також помітні у виборі тем. Так, типовими маскулінними дискурсивними ознаками вважаються лідерство, дія, підкреслення минулих досягнень, а темами – оподаткування, економіка, зайнятість населення та злочинність.

Фемінізм дискурсу проявляється в емпіризмі, відсутності дискримінації за будь-якими ознаками, у просуванні інтересів жінок, глобалізмі та феміністичних рисах, а також у виборі тем, таких як освіта, охорона здоров'я, охорона навколишнього середовища, соціальний захист дітей. Проте, як зазначають дослідники, жінки-політики, як і їхні колеги-чоловіки, мають тенденцію змішувати дискурсивні гендерні стилі з невеликими або зовсім відсутніми індивідуальними гендерними відмінностями [4, р. 170].

Сьогодні існує тенденція уникати маскуліністської мови, тобто тієї, яка пов'язана з чоловічим родом і вимагає чоловічого роду займенників навколо себе. Саме завдяки цій тенденції з'явилася гендерно нейтральна лексика.

Недискримінаційна або несексуальна, гендерно нейтральна мова визнає відмінності між статями, але розглядає обидві з позиції рівності. Несексистська мова дозволяє уникнути хибних стереотипів щодо природи та ролі жінок і чоловіків у суспільстві.

Політичний дискурс завжди займає дуже чільне місце, адже мільйони людей щоденно стежать за політиками, новинами та сенсаціями. Англomовний політичний дискурс найбільше прагне до гендерної нейтральності, оскільки англійська є не лише мовою таких впливових країн, як Велика Британія, США, Канада, Австралія тощо, а й однією з трьох найпопулярніших і вживаних мов у світі. Гендерна асиметрія стає все менш помітною в сучасній англійській мові [5, р. 28].

Гендерно-нейтральні терміни стають все більш поширеними для всіх видів професій. Проаналізувавши англomовний політичний дискурс, ми з'ясували, що зараз існує тенденція до використання більш нейтральної лексики, щоб уникнути гендерно маркованих одиниць. Наприклад, часто вживаються прислів'я зі словами «he» або «man», слова з часткою -man-, а також нейтральні слова, які згодом

набувають у контексті родового забарвлення: «minister» тощо. Існують також правила перетворення родово-маркованої лексики у гендерно-нейтральне. Гендерно нейтральні слова включають «person», «human being», «staff», «spokesperson» тощо.

Отже, можна зробити висновок, що політика – це сфера, в якій гендерні ознаки стерті і, по суті, не відіграють великої ролі. Таким чином, гендерне маркування лексичних одиниць у сучасному англомовному політичному дискурсі відбувається внаслідок диференціації соціальних стереотипів жінки-політика та чоловіка-політика, особливостей вербальної поведінки та комунікативних стратегій, а також екстра-лінгвістичних факторів, що визначають мовна ситуація, мета спілкування та його спрямованість на адресата (аудиторію).

Література:

1. Марценюк Т. Гендер для всіх. Виклик стереотипам. Київ : Основа, 2017. 256 с.
2. Bessonova O. L. Comparative characteristics of gender concepts in the structure of the world value map in English and Ukrainian. *Bulletin of Sumy State University*. No. 4. Sumy, 2020. P. 74–81.
3. Butova I. S. Creativity and evaluative saturation of political discourse of the 21st century (based on the material of the English and Ukrainian languages). *Traveler : Allukr. Magazine "Ternopil"*, 2019. Vip. 5(89). P. 66–69.
4. Gotsa N. M. Gender in translation: historical development, main aspects and study features. *Zhytomyr State Gazette university Zhytomyr*. 2019. No. 45. P. 168–171.
5. Kozub L. S. The specifics of using gender-neutral vocabulary to implement the pragmatic direction of modern English-language mass media. *Scientific Bulletin of Lesya Ukrainka Volyn National University*. 2019. P. 27–30.
6. Pushkareva N. L. Gender studies and historical science. *Gender studies*. Kharkiv : KhUGI, 2019. No. 3. P. 166–186.